

«Πορεία προς τον ουρανό - Στα χνάρια του Γέροντος Ιωσήφ του Ησυχαστού και Σπηλαιώτου (1897- 1959)»

[Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#) / [Άγ. Ιωσήφ Ησυχαστής](#) / [Άγιον Όρος](#) / [Θαύματα και θαυμαστά γεγονότα](#) / [Θεολογία και Ζωή](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Ο Γέροντας Ιωσήφ είναι ο θεοδίδακτος ανανεωτής και συνεχιστής της ησυχαστικής παραδόσεως του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά και όλης της χορείας των Νηπτικών Πατέρων, σε μια εποχή μάλιστα που η ησυχαστική παράδοση στο Άγιον Όρος είχε σιγήσει. Οπως αναφέρει ο Γέροντας Εφραίμ ο Φιλοθείτης, νεαρό καλογέρι τότε, απέφευγε να συνομιλεί με τους άλλους Αγιορείτες πατέρες γιατί θα τον δηλητηρίαζαν. «Πως; Με το να μου πουν ότι ο Γέροντάς μου είναι πλανεμένος, ότι δεν βαδίζει καλά, ότι δεν ζη όπως όλοι οι άλλοι Αγιορείτες πατέρες. Διότι τότε η πλειονότητα των πατέρων θεωρούσαν την νήσι και την Νοερά προσευχή επικίνδυνα πράγματα, ταυτόσημα με την πλάνη. Με τέτοια λόγια θα χαλούσαν μέσα μου την πίστι και την εμπιστοσύνη στον Γέροντα από τον πόλεμο των λογισμών» (σ. 348). Μήπως η ιστορία δεν επαναλαμβάνεται; Μήπως δεν υπάρχουν και σήμερα ζηλωτές στο Άγιον Όρος που αμφισβητούν τους συγχρόνους αγίους Γέροντες, που έχουν καταξιωθεί στην συνείδηση του λαού μας ο οποίος και επικαλείται ταπεινά την πρεσβεία τους;

«Πορεία προς τον ουρανό - Στα χνάρια του Γέροντος Ιωσήφ του Ησυχαστού και Σπηλαιώτου (1897- 1959)»

Πρωτοπρεσβυτέρου π. Σταύρου Τρικαλιώτη

Με δέος, συστολή και επίγνωση της προσωπικής μου αδυναμίας τολμώ σήμερα να

παρουσιάσω στη αγάπη σας ένα καινούργιο βιβλίο, που πιστεύω πως θα γίνει πνευματικό εντρύφημα χιλιάδων ψυχών της γενεάς «των ζητούντων τον Κύριον». Πρόκειται για το βιβλίο που πρόσφατα εκδόθηκε με τον τίτλο: «Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΜΟΥ ΙΩΣΗΦ Ο ΗΣΥΧΑΣΤΗΣ ΚΑΙ ΣΠΗΛΑΙΩΤΗΣ» του Γέροντος Εφραίμ Φιλοθείτου, Έκδοσις Ιερᾶς Μονῆς Αγίου Αντωνίου Αριζόνας Η.Π.Α. 2008.

Όπως αναφέρει στον πρόλογο του βιβλίου ο Πρωτοπρεσβύτερος π. Στέφανος Αναγνωστόπουλος, υπήρχαν «πλήθος από προφορικές και γραπτές διδαχές, συμβουλές, υποδείξεις και πατρικές νουθεσίες του πατρός Εφραίμ του Φιλοθείτου, που έχουν ως αναφορά την υποδειγματική ζωή του οσίου Γέροντός του, δηλαδή του Γέροντος Ιωσήφ του Ησυχαστοῦ και Σπηλαιώτου».

Η προσφορά του αιδεσιμολογιωτάτου Πρωτοπρεσβυτέρου π. Στεφάνου έγκειται στο γεγονός ότι «οι πολύτιμες αυτές αγιοπνευματικές αναφορές του πατρός Εφραίμ (Φιλοθείτου) στον όσιο Γέροντά του συνελέγησαν (από τον ίδιο) με ιδιαίτερη προσοχή στο βιβλίο αυτό, για να γνωρίσει το πλήρωμα της Ορθοδόξου Εκκλησίας τον μεγάλο ησυχαστή του 20ου αιώνας, τον θεόπτη, τον ασκητή, τον απλανή εργάτη της νοεράς προσευχής και τον αναβιωτή της Παλαμικής παραδόσεως» (σ. 9-10). Ο π. Στέφανος Αναγνωστόπουλος για δύομισυ χρόνια κοπίασε και αναλώθηκε για να διαμορφώσει, να συνδέσει και να επιμεληθεί κείμενα εμπειρικά που μας διέσωσε η αγάπη του Γέροντος Εφραίμ Φιλοθείτου. Τους ευχαριστούμε και τους δύο για την πνευματική αυτή προσφορά τους.

Φρονώ ότι το βιβλίο αυτό θα αποτελέσει ένα σύγχρονο αγιορείτικο γεροντικό, χρησιμότητα στην πνευματική πορεία τόσο των μοναχών, όσο και των λαϊκών. Δεν είναι ένα βιβλίο θεωρητικό, διανοητικό, αλλά ένα βιβλίο που μας διασώζει καταγεγραμμένες πνευματικές εμπειρίες του Γέροντος Ιωσήφ του ησυχαστού, αλλά και πνευματικές εμπειρίες που είχαν όσοι συνδέθηκαν πνευματικά μαζί του, όπως ο Γέροντας Εφραίμ ο Φιλοθείτης, ο παπα- Εφραίμ ο Κατουνακιώτης, ο πρώτος συνασκητής του ο Γερο- Αρσένιος, ο παπα-Χαράλαμπος ο μετέπειτα ηγούμενος της Μονῆς Διονυσίου του Αγίου Όρους και πολλοί άλλοι, οι οποίοι αξιώθηκαν υψηλών πνευματικών καταστάσεων χάρις στην καθοδήγηση και προσευχή του Γέροντός τους Ιωσήφ του ησυχαστού, αλλά και στην άκρα υπακοή, αγάπη και ευλάβεια που επέδειξαν στο πρόσωπο του Γέροντά τους.

Στις μέρες μας έχουμε κουρασθεί και έχουμε στεγνώσει από τη στείρα ακαδημαϊκή θεολογία, τη θεολογία των σαλονιών και της θολοκουλτούρας και σαν τα διψασμένα ελάφια αναζητούμε τη γνήσια θεολογία, που είναι καρπός της ερήμου, της ασκήσεως, της υπακοής και της προσευχής. Μια τέτοια θεολογία μας προσφέρει ο Γέροντας Ιωσήφ, στο από καιρό εκδοθέν βιβλίο υπό του Γέροντος Εφραίμ Φιλοθείτου: « Έκφρασις μοναχικής εμπειρίας» (1979) -που αποτελεί μια

πολύτιμη συλλογή επιστολών του Γέροντος «προς μοναστάς και κοσμικούς»-, όσο και στο παρόν πόνημα που παρουσιάζουμε. Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιερόθεος Βλάχος έχει γράψει σχετικά με τον Γέροντα Ιωσήφ: « Η πραγματική Ορθόδοξη Θεολογία είναι εμπειρία, είναι γνώση του Θεού που δίδεται σε εκείνον του οποίου η καρδιά και ο νους έχουν καθαρθεί και φωτισθεί. Θεολόγοι κατά την διδασκαλία του αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, είναι “οι διαβεβηκότες εν θεωρία“, και κατά τον άγιο Γρηγόριο τον Θεολόγο είναι κυρίως οι θεόπτες. Στην Καινή Διαθήκη η θεολογία ταυτίζεται με την Προφητεία και ο θεολόγος με τον Προφήτη, ο οποίος δέχεται τον δοξασμό, μετέχει δηλαδή της δόξης του Θεού. Με αυτήν την έννοια ο αείμνηστος γέροντας Ιωσήφ, όπως φαίνεται στο βιβλίο αυτό που σχολιάζουμε (εννοεί την «ΕΚΦΡΑΣΙ ΜΟΝΑΧΙΚΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ» που προαναφέραμε), είναι ένας θεολόγος, που γνωρίζει τον Θεό εξ εμπειρίας και οδηγεί απλανώς τους ανθρώπους σε αυτήν την γνώση, που ταυτόχρονα είναι κοινωνία του ανθρώπου με τον Θεό» (πηγή Διαδύκτιο: <http://www.parembasis.gr>, Μάρτιος 2000).

Ο Γέροντας Ιωσήφ είναι ο θεοδίδακτος ανανεωτής και συνεχιστής της ησυχαστικής παραδόσεως του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά και όλης της χορείας των Νηπτικών Πατέρων, σε μια εποχή μάλιστα που η ησυχαστική παράδοση στο Άγιον Όρος είχε σιγήσει. Όπως αναφέρει ο Γέροντας Εφραίμ ο Φιλοθείτης, νεαρό καλογέρι τότε, απέφευγε να συνομιλεί με τους άλλους Αγιορείτες πατέρες γιατί θα τον δηλητηρίαζαν. «Πως; Με το να μου πουν ότι ο Γέροντάς μου είναι πλανεμένος, ότι δεν βαδίζει καλά, ότι δεν ζη όπως όλοι οι άλλοι Αγιορείτες πατέρες. Διότι τότε η πλειονότητα των πατέρων θεωρούσαν την νήπι και την Νοερά προσευχή επικίνδυνα πράγματα, ταυτόσημα με την πλάνη. Με τέτοια λόγια θα χαλούσαν μέσα μου την πίστι και την εμπιστοσύνη στον Γέροντα από τον πόλεμο των λογισμών» (σ. 348). Μήπως η ιστορία δεν επαναλαμβάνεται; Μήπως δεν υπάρχουν και σήμερα ζηλωτές στο Άγιον Όρος που αμφισβητούν τους συγχρόνους αγίους Γέροντες, που έχουν καταξιωθεί στην συνείδηση του λαού μας ο οποίος και επικαλείται ταπεινά την πρεσβεία τους;

Πνευματική ζωή δίχως πνευματικό καθοδηγητή δεν γίνεται. Γ αυτό, τον πρώτο καιρό που πήγε στο Άγιον Όρος ο Γέροντας Ιωσήφ μαζί με τον συνασκητή του π. Αρσένιο: «από τα τέλη του Φθινοπώρου του 1929 μέχρι τα μέσα του 1930 περιπλανώντο άοικοι, άστεγοι, ακτήμονες, σαν τους αρχαίους “βοσκούς”. Σπιθαμή προς σπιθαμή έψαχναν όλα τα καλύβια, όλες τις σπηλιές, όλες τις χαράδρες του Αγίου Ορους, στην προσπάθειά τους να βρουν όσα περισσότερα ψήγματα μπορούσαν από την ησυχαστική παράδοσι. Είναι αλήθεια, όμως, ότι η παλιά ζύμη είχε σχεδόν εξαφανισθή και γι αυτό πολύ θλιβόταν ο Γέροντας Ιωσήφ. Υπήρχαν βέβαια αρκετοί αγωνιστές, αλλά δεν είχαν το χάρισμα της πνευματικής νηπτικής

καθοδηγήσεως» (σ. 93).

Εδώ ταιριάζουν απόλυτα τα λόγια του υμνογράφου των αναβαθμών: «Τοις ερημικοῖς ἀπαυστος (=ακατάπαυστος) ο θεῖος πόθος ἐγγίνεται (=γεννιέται), κόσμου οὔσι του ματαίου ἐκτός». Και πράγματι ο νεαρός Φραγκίσκος γεννημένος στην Πάρο το 1897 δεν ἔμεινε για πολύ στον μάταιο αυτό κόσμο. Η ενάρετη μητέρα του με θεία οπτασία πληροφορεῖται ὅτι ο γιος της δεν θα εἶναι για πολύ ἀκόμα κοντά της. Η Βουλή του Θεοῦ τον προόριζε για ἄλλα πράγματα. Παραμένει μέχρι να γίνει ἔφηβος στην οικογένειά του και στα δεκαοκτώ του τον βρίσκουμε στον Πειραιά εργαζόμενο μέχρι να στρατευθεί στο πολεμικό ναυτικό. Απολυόμενος ασχολείται με το εμπόριο ως μικροπωλητής με κέντρο την Αθήνα.

Ο νεαρός Φραγκίσκος μελετά βίους αγίων ἀπό το “Νέον Εκλόγιον” του Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου και πυρπολούμενος ἀπό θεῖο ἔρωτα αποφασίζει να γίνει μοναχός. Αξιώθηκε μάλιστα και θεῖου οράματος, με το οποίο τον καλοῦσε ο Θεός στην νέα του ζωή.

Μετά ἀπό πολλές περιπέτειες καταλήγει στο Άγιον Όρος σε ηλικία εικοσιτεσσάρων ετών. Παραμένει για λίγο καιρό κοντά στη συνοδεία του Γέροντος Δανιήλ «και στη συνέχεια ἔζησε ως ερημίτης μέσα σε σπηλιές , με αυστηρή νηστεία, αγρυπνία, πτωχεία και ἀδιάλειπτη προφορική προσευχή. Ὑστερα ἀπό δύο χρόνια σκληρῶν παλαισμάτων και κακοπαθειῶν και ἀφού ἔλαβε ουρανόθεν και υπερφυῶς την Νοερά και καρδιακή προσευχή, δίκην ἀπαλής ἀύρας, προερχομένης ἀπό το ἐκκλησάκι της Μεταμορφώσεως στη κορυφή του Αθωνα, συνεδέθη μετά του γέροντος Αρσενίου, με τον ὁποῖον παρέμειναν ἀχώριστοι μέχρι την οσιακή κοίμησί του» (σ. 7).

Κατόπιν, γνωρίζεται με τον φημισμένο παπα-Δανιήλ -ἐγκλειστο ἄσκητή, λίαν σιωπηλό, και εφ ὄρου ζωής λειτουργό, ἀπό τον ὁποῖο και ἔλαβε την ευλογημένη παράδοση της συνεχούς θεῖας μεταλήψεως. Αὐτός ο Γέροντας «τόση χάρι βίωνε, ὥστε ὅταν τελείωνε ἔπρεπε να περάση μια ὥρα για να συνέλθῃ ἀπό τη Χάρι της θεῖας ιερουργίας. Και μόλις συνερχόταν, ἀμέσως πήγαινε στο κελλί του, για να συνεχίση και ἐκεῖ τα δάκρυα ὡρες ολόκληρες». Σ αὐτόν τον αγιασμένο ησυχαστή ἐξομολογούντο οι δύο υποτακτικοί. Γνώριζε μάλιστα με κάθε λεπτομέρεια και ἀκρίβεια τα κρυπτά των καρδιῶν τους «γι αὐτό και ο παπα-Δανιήλ ἔμπαινε κατευθείαν στην ουσία του προβλήματος και τους ἔδινε τις ἀπαραίτητες συμβουλές» (σ. 66). Αὐτόν τον Γέροντα πήρε το πρόγραμμα και την τάξη ο Γέροντος Ἰωσήφ, το ὁποῖο και παρέδωσε ἀργότερα στους υποτακτικούς του και ἐκείνοι με τη σειρά τους στις πολυάριθμες συνοδεῖες τους ἐντός και ἐκτός του Αγίου Όρους και της Ελλάδας.

Ο Γέροντας υπήρξε καταπληκτικός βιαστής στην ἀναζήτηση και κατάκτηση της

θείας αγάπης. Γι αυτό και πλέοντας στο πέλαγος της θείας αγάπης αναφωνούσε: «Πάύσον γλυκεία ΑΓΑΠΗ, τα ύδατα της Σης Χάριτος, ότι αι αρμονίαι των μελών μου διελύθησαν» (σ. 8). Ολα τα παραπάνω δεν υπήρξαν τυχαίες συμπτώσεις για τον Γέροντα. Διεξήγαγε μακροχρόνιους αιματηρούς αγώνες με τους δαίμονες. Αγρυπνούσε οκτώ με δέκα ώρες καθημερινά. Ζούσε με αυστηρότατη νηστεία, εγκράτεια και ακτημοσύνη, αγόγγυστη υπομονή. Έκανε απόλυτη υπακοή στον μετέπειτα απλούν Γέροντά του Εφραίμ τον βαρελά, καθώς και στον συμμοναστή του Γέροντος Εφραίμ του Βαρελά Γερο- Ιωσήφ. «Με όλες του τις δυνάμεις δόθηκε ο Φραγκίσκος στην μακαρία υπακοή, κάνοντας ο,τι μπορούσε, μ όλη του την καρδιά, για να τους αναπαύση. Αγάπησε τους Γεροντάδες του περισσότερο και από τον ίδιο του τον εαυτό. Δεν έκανε υπακοή σαν αγγαρεία, αλλά με χαρά, που πηγάζει από αγάπη. Διότι όταν πραγματικά αγαπάς κάποιον, τότες αυθόρμητα κάνεις ο,τι μπορείς για να τον αναπαύσης» (σ. 72). Οι δύο συνασκητές, ο Φραγκίσκος και ο π. Αρσένιος ζούσαν σαν άγγελοι κοντά στα δύο γεροντάκια. «Ετοίμαζαν το φαγητό, καθάριζαν το σπίτι και έκαναν ο,τι χρειάζονταν με χαρά και αγάπη. (...) Τόση αγάπη είχαν στα γεροντάκια που τα χείλη τους έσταζαν μέλι. Ούτε πραγματικά παιδιά τους να ήταν» (...) «Και δεν άργησαν να δουν τους καρπούς. Χάρης στην υπακοή, όπως ήταν φυσικό, βρήκαν πολύ άνεσι στην προσευχή» (...) «Και πράγματι, καθ όλη εκείνη την περίοδο, τα δάκρυά του (του Φραγκίσκου) έτρεχαν, έτρεχαν ασταμάτητα σαν ποτάμι. Και η καρδιά του φλεγόταν από την αγάπη του Θεού και του πνευματικού του πατρός» (σ. 74). Γι αυτό και ο Γέροντας πάντοτε εκθείαζε την υπακοή και τη θεωρούσε ως τη μεγαλύτερη αρετή. Η ζωή των δύο συνασκητών ήταν μια ζωή σιωπής και προσευχής «εν τοις όρεσι και ταις οπαίς της γης» (Εβρ. ια , 38). Εψαχναν να βρουν σπιθαμή προς σπιθαμή όλα τα σπήλαια και τα καλύβια της περιοχής των Κατουνακίων. Έκαναν μεγάλους αγώνες πάντοτε με την ευλογία του πνευματικού τους. Παράλληλα μελετούσαν καθημερινά τα ασκητικά συγγράμματα των Πατέρων, πρωτίστως την Αγία Γραφή, ιδίως την Καινή Διαθήκη και τους Ψαλμούς, καθώς και τους Βίους των αγίων «που ξεκουράζουν τον νου, γλυκαίνουν την καρδιά, εμπλουτίζουν την διάκρισι και διεγείρουν τον ζήλο για μεγαλύτερα ασκητικά κατορθώματα» (σ. 76). Ένα από τα γεραντάκια, ο Γερο- Ιωσήφ εκοιμήθη εν Κυρίω. Αργότερα, με πρόταση του Γέροντος Εφραίμ, ο Φραγκίσκος κείρεται μεγαλόσχημος μοναχός σε ηλικία είκοσι οκτώ ετών (31η Αυγούστου 1925) και λαμβάνει το όνομα του μεταστάντος Γέροντος Ιωσήφ. Το 1928 οι δύο υποτακτικοί μετακομίζουν με το γέροντά τους για περισσότερη ησυχία στην Σκήτη του αγίου Βασιλείου, ώστε απερίσπαστα να καλλιεργήσουν την ευχούλα. Αναγκάστηκαν να κτίσουν από την αρχή τα κελλάκια τους με πολύ πενιχρά υλικά. «Σαν τα κοτέτσια ήταν (τα κελλιά τους) , όπου η πόρτα και το παράθυρο ήταν ένα και το αυτό. Αλλά η θέα από εκεί ήταν κάτι το εξαιρετικό» (σ. 86). Μετά την κοίμηση και του

Γέροντος Εφραίμ οι δύο υποτακτικοί κληρονόμησαν ως εφόδιο και σκέπη την ευχή των Γεροντάδων τους. Ο Ιωσήφ σε ηλικία τριάντα δύο ετών έγινε κανονικός Γέροντας. Μετά την κοίμηση του Γέροντός τους Εφραίμ οι δύο υποτακτικοί επεδόθησαν σε ακόμα μεγαλύτερους αγώνες: νηστεία, αγρυπνία, προσευχή. Κύριο μέλημά τους η νοερά προσευχή. Το 1938 μετακομίζουν στις απόκρημνες σπηλιές της Μικράς Αγίας Αννης. Σ' ένα από τα σπήλαια υπήρχε η Εκκλησία του Τιμίου Προδρόμου. Εκεί διαμόρφωσαν τον χώρο, έκτισαν και μερικά κελλιά και παρέμειναν στο σπήλαιο αυτό έως το 1947. Το 1951 μεταφέρονται στην Νέα Σκήτη, στην καλύβη του Εύαγγελισμού της Θεοτόκου. Η αναχώρηση για την ουράνια πατρίδα του Γέροντος Ιωσήφ έγινε στις 15 Αυγούστου, εορτή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, όπως τον είχε πληροφορήσει ο ίδιος ο Θεός.

Δεν θα σταθούμε σε περισσότερα βιογραφικά-εξωτερικά στοιχεία για τη ζωή του Γέροντος Ιωσήφ, αλλά θα προσπαθήσουμε να δώσουμε με αδρές γραμμές μια πνευματική βιογραφία του Γέροντος, όσο αυτό είναι δυνατό. Αλλά πριν προχωρήσουμε, ας αφήσουμε τον Γέροντα Εφραίμ τον Φιλοθείτη να μας τον περιγράψει με γλαφυρό τρόπο: «Ήταν κοντός στο ανάστημα, με μέτρια σωματική διάπλαση και είχε μεγάλα, ειρηνικά, γαλανά μάτια. Τα πρώην καστανά μαλλιά του είχαν γίνει γκρίζα, αφού ήταν πενήντα ετών τότε. Παρ' ότι που δεν φρόντιζε να χτενίζεται, να κόβη τα νύχια του, δηλαδή να περιποιείται το σώμα του, εν τούτοις η παρουσία του είχε μια παράξενη χάρι, κάτι το επιφανές και ένδοξο, που θα νόμιζε κανείς ότι πρόκειται για βασιλιά! Αφού δεν πλενόταν ποτέ, μερικοί επισκέπτες περίμεναν να μυρίζη, αλλά τους έκανε εντύπωση πως όχι μόνο δεν μύριζε, αλλά είχε και μια λεπτή ευωδία. Αυτό ήταν κάτι το υπερφυσικό, αφού πάντα δούλευε σκληρά και ίδρωνε πάρα πολύ. Το παρουσιαστικό του ήταν γλυκύτατο. Μόλις τον έβλεπες, γαλήνευες. Όπως ήταν το εξωτερικό του ειρηνικό, έτσι ήταν και το εσωτερικό του. Το πρόσωπό του ήταν ιλαρό» (σ. 226). Την ίδια αίσθηση αποκόμιζε κανείς όταν συναστρεφόταν τον μακαριστό Ιάκωβο Τσαλίκη, το ευώδες αυτό άνθος της θείας χάριτος. Ήταν γλυκός και προσηνής προς όλους. Δεν σου έκανε καρδιά να τον αποχωρισθείς. Φαινόταν ουράνιος, θείος, πραγματικά χαριτωμένος. Βλέπετε, τα γνωρίσματα της χάριτος είναι κοινά στους εκλεκτούς του Θεού.

Φανταστείτε τον Γέροντα Ιωσήφ, τον αυστηρό ασκητή, τον άνθρωπο που πάνω απ' όλα αγαπούσε την ησυχία και την προσευχή να ομιλεί για χάρη των αδελφών. Ποιός άραγε δεν θα θελε να στέκεται και να τον ακούει; Να μια ωραία περιγραφή: «Στις διηγήσεις του ήταν χαριέστατος. Όταν μιλούσε, ήθελες συνεχώς να τον ακούς. Πάμπολλα μας έλεγε, διότι γνώριζε πολλούς παλαιούς μοναχούς. Ζωντανή παράδοσις. Θα μπορούσαμε να γράψουμε ένα νέο Γεροντικό». Και ο απώτερος σκοπός του: «Έτσι μας τόνωνε, μας δυνάμωνε, μας τόνωνε την πίστι και μας ετοίμαζε για την παλαιόστρα των πνευματικών αγώνων» (σ. 298). Ως έμπειρος

πνευματικός πατέρας παρακολουθούσε διακριτικά κάθε μέλος της συνοδείας. Ήξερε τον χαρακτήρα και τις δυνατότητες του καθενός. Τίποτε δεν του ξέφευγε. Σε άφηνε να φας τα μούτρα σου για να επέμβει έπειτα ως έμπειρος πνευματικός ιατρός και να βάλει το νυστέρι στην πληγή, για να βγάλει το απόστημα. Αν ήθελες να μείνεις στην συνοδεία του, έπρεπε να του κάνεις απόλυτη υπακοή. Αν δεν έχεις διάθεση να ακούσεις και να εφαρμόσεις κυρίως τις συμβουλές του ιατρού, τότε γιατί να έρθεις κοντά του. « Επειδή είχε περάσει και δοκιμάσει όλα τα ασκητικά παλαίσματα, ήξερε ακριβώς πως έλκεται και πως διατηρείται η θεία χάρις» (....) «Πέρασαν πολλοί και ωφελήθηκαν από τον Γέροντα, αλλά όλοι σχεδόν έφυγαν. Πέρασαν άνθρωποι γραμματισμένοι, με μεγάλες σπουδές και θέσεις, αλλά μόλις τους έβαζε ο Γέροντας μέσα στο καμίνι της υπακοής, παρά την προθυμία τους, έφευγαν. Κανένας δεν μπορούσε να μείνη κοντά στον Γέροντα, αν δεν ξέγραφε τον εαυτό του από τη ζωή, γι αυτό και η συνοδεία του δεν έγινε ποτέ μεγάλη. Ελεγε χαρακτηριστικά: “Θέλω να κάνω μοναχό, αληθινό μοναχό! Οχι νερόβραστα πράγματα”. (σ. 183).

Η αλήθεια είναι πως ο Γέροντας είχε ένα πολύ αυστηρό τυπικό, γι αυτό έπρεπε να δείξεις τέλεια αυταπάρνηση, αν ήθελες να παραμείνεις κοντά του. Αν όμως τα κατάφερνες και έμενες, τότε κέρδιζες πραγματικά τον Παράδεισο. Γι αυτό ο π. Εφραίμ ο Φιλοθείτης δεκαετίες αργότερα, όταν επισκέφθηκε τό εγκαταλελειμμένο εκκλησάκι του κελλιού του Γέροντος με φανερή συγκίνηση και ποταμούς δακρύων έλεγε στο συνοδό του: «Αιωνία του η μνήμη! Αιωνία του η μνήμη! Χορτάσαμε χάρι! Χορτάσαμε χάρι! Εδώ επί τρία χρόνια κοντά στον Γέροντα Ιωσήφ ήπια νερό, από το νερό του παραδείσου» (σ. 182).

Για να χορτάσεις όμως χάρη, όπως ο Γέροντας Εφραίμ, έπρεπε να δώσεις αίμα για να λάβεις πνεύμα» κατά το πατερικό. Ο δρόμος τής μακαρίας ζωής των ησυχαστών δεν είναι στρωμένος με ροδοπέταλα, αλλά με αγκάθια. Είναι δρόμος αιματηρός. Ζωή μαρτυρική. Στην έρημο δεν έχεις τις παρηγοριές που προσφέρει ένα οργανωμένο κοινόβιο. Η λέξη άνεση είναι ξεγραμμένη από το λεξιλόγιο του ερημίτη. Για να έρθει η ουράνια παρηγοριά θα πρέπει να ξεχάσεις την ανθρώπινη. Το λιτό φαγητό τους ήταν ελαχιστότατο. Το νερό ανύπαρκτο. Ο,τι χρειάζονταν το κουβαλούσαν στην πλάτη τους από μακριά. Οι αχθοφορίες είχαν γίνει σχεδόν ο καθημερινός τους σύντροφος. Μαγειρεύανε έξω στο αγιάζι και τη βροχή. Ο αέρας να λυσομανά, να σβήνει την φωτιά, να σκορπά τα ντεζερέδια στον κατήφορο. Και να είσαι και γριπιασμένος και να πρέπει να βγαίνεις στα βράχια και στον παγωμένο αέρα να πλένεις τα λιγοστά κι αυτά τσίγκινα πιατάκια. «Για τα πιάτα είχε ακόμη και μια άλλη πρωτότυπη τακτική υγιεινής ο Γέροντας. Μόλις τελειώναμε το γεύμα, ρίχναμε νερό μέσα σ αυτά και το απόπλυμα, όποιο κι αν ήταν , κατόπιν το πίναμε» (σ. 256) . Από αποφάγια δεν πέταγαν τίποτε. Έπρεπε

όλα να φαγωθούν, ακόμα κι αν είχαν ξινίσει, κι αν είχαν σκουληκιάσει. Από έλλειψη νερού το πρόσωπό τους το έπλεναν με τα δάκρυά τους. Σκληρή ζωή θα πείτε. Αλλά να το συμπέρασμα: «Σαν τρωγλωδύτες ζούσαμε και όμως μας σκέπαζε ο Θεός και δεν καταλαβαίναμε την δυσκολία. Ήταν μαρτυρική η ζωή μας, αλλά τρισαγαπημένη» (σ. 257). Η επιλογή του Γέροντος δεν ήταν αναγκαστική, αλλά συνειδητή. Ήθελε τον μοναχό απλό, λιτό, με ελάχιστα πράγματα, ακτήμονα. Η διδασκαλία του Γέροντος ήταν ότι : «όταν υστερήται κανείς και υπομένη, τότε έρχεται η ευλογία από τον Θεό».

Η άσκηση δεν περιοριζόταν μόνο στα εξωτερικά, που έχουν πραγματικά τη δυσκολία τους. Να πως περιγράφεται η άσκηση της προσευχής: «Συνήθως έκαναν Νοερά προσευχή όρθιοι, για να καταπολεμήσουν τον ύπνο για 7-8 ώρες, με απόλυτη συγκέντρωσι, ταπείνωσι και συντριβή βυθίζοντας το νου μέσα στην καρδιά. Κατόπιν άρχιζαν τις μετάνοιες, που ήσαν περίπου 3.500 για τον καθένα τους, και εάν έκανε κρύο και περισσότερες! Διότι σπανίως άναβαν σόμπα, για να μην τους πολεμά ο ύπνος. Μετά τις μετάνοιες ακολουθούσε ο απαραίτητος μοναχικός τους κανόνας με κομποσχοίνια» (σ. 67).

Σε αυτό το σημείο πρέπει να επισημάνουμε ότι ο Γέροντας η καλύτερα πτυχές της ζωής του Γέροντα μας γίνονται γνωστές μέσα από τις σχέσεις του με τους ανθρώπους, οι οποίοι και μας διασώζουν τις σχετικές πληροφορίες. Και οι άνθρωποι αυτοί δεν είναι άλλοι από τους υποτακτικούς της συνοδείας του. Μια συνοδεία που ήταν συντονισμένη στους πνευματικούς σκοπούς που είχε βάλει ο Γέροντας. Μια συνοδεία ενωμένη και αγαπημένη, αν και ελάχιστα τα μέλη της επικοινωνούσαν μεταξύ τους προς αποφυγήν της αργολογίας. Ήταν όμως ενωμένη, διότι ήταν προσευχομένη, διότι η προσευχή και υπακοή στο πρόσωπο του Γέροντος τους διασφάλιζε. Στην ευλογημένη αυτή συντροφιά δεν υπήρχε χώρος για να εισχωρήσει ο διάβολος, διότι του έκοβαν κάθε δικαίωμα ακολουθώντας την πνευματική γραμμή που χάραζε η πείρα και η διακριτικότητα του Γέροντα.

Κύριο μέλημα, λοιπόν της ευλογημένης αυτής συνοδείας ήταν το έργο της προσευχής. Ολα κινούνταν γύρω από αυτόν τον άξονα. Και η άσκηση και η σιωπή και η εργασία και η κατ'ιδίαν μελέτη και η υπακοή απέβλεπαν στο πως η προσευχή και η ιδίως η άσκηση της Νοεράς προσευχής θα γινόταν με τον καλύτερο και πιο καρποφόρο τρόπο. Το ημερήσιο πρόγραμμα της συνοδείας το καθόριζε η καθημερινή πολύωρη αγρυπνία. Σηκωνόντουσαν με το ηλιοβασίλεμα και έπιναν μόνο ένα καφέ που τους βοηθούσε στο κόπο της αγρυπνίας. Οι ασθενέστεροι μπορούσαν να πάρουν ένα μικρό κέρασμα για περισσότερη τόνωσή τους. Ο Γέροντας και ο πατήρ Αρσένιος, ως παλαιότεροι, συνήθως έκαναν περισσότερη άσκηση και προσευχή, δίνοντας έτσι και το παράδειγμα στους νεωτέρους.

Επαιρναν την ευχή του Γέροντα και χωρίς να ανταλλάξουν ούτε μία κουβέντα μεταξύ τους πήγαιναν στο κελλάκι τους.

Εδώ αξίζει να θυμηθούμε την προτροπή του Κυρίου μας: «συ δε όταν προσεύχη, είσελθε εις το ταμείον σου, και κλείσας την θύραν σου πρόσευξαι τω πατρί σου τω εν τω κρυπτώ, και ο πατήρ σου ο βλέπων εν τω κρυπτώ αποδώσει σοι εν τω φανερώ» (Ματθ. στ , 6). Εκεί, λοιπόν, στο «ταμείον» τους έδιναν τον καλύτερο εαυτό τους στον Θεό: «μετά την έγερσι έπρεπε να προσέχουμε πολύ τις αισθήσεις μας, ώστε να προσφέρουμε την "αφρόκρεμα" του νοός στην προσευχή. Ούτε συνομιλίες, ούτε μετεωρισμοί, ούτε τίποτα» (σ. 267). Ακολουθοῦσαν τη μέθοδο προσευχής που τους είχε διδάξει ο Γέροντας και έτσι έρχονταν σε κατάνυξη, συντριβή και μετάνοια και «αμέσως μετά την συντριβή και την ταπείνωσι της καρδιάς αρχιζαν την ευχή» (σ. 268).

Ο Γέροντας ως πνευματικός στρατηγός έδινε το σύνθημα και η εργασία της προσευχής αρχιζε. Ο ίδιος έλεγε για τον εαυτό του: « Η νοερά προσευχή εις εμένα είναι όπως η τέχνη του καθενός, καθ' ότι εργαζόμουν αυτήν τριανταέξ και επέκεινα χρόνια», δηλαδή σε όλη τη διάρκεια της μοναχικής του ζωής (σ. 269). Αλλά ίσως κάποιος απορήσει: γιατί τόση προσευχή και μάλιστα αγρυπνία, δεν φτάνει ένα απλό τρισάγιο, το πιστεύω η μερικές προσευχούλες που έχουν το προσευχητάρια η δικές μας αυτοσχέδιες προσευχές; Η αλήθεια είναι πως κάπου έχουμε χάσει τις ρίζες τις ορθόδοξης παράδοσης, επηρεασμένοι προφανώς από ένα δυτικό τρόπο πνευματικής ζωής ακόμα και στα πνευματικά. Ομως η αγιορείτικη αγρυπνία και μάλιστα αυτή η «εν γνώσει αγρυπνία» που γινόταν στα όρη και στις σπηλιές του Αγίου Ορους έχει άλλη χάρη και δίνει πλούσιους καρπούς: « Η εν γνώσει αγρυπνία μετά δακρύων, γεννά την ψυχική παράκλησι, γεμίζει την καρδιά από χαρά, κάνει τον νου ανάλαφρο, δίδοντας φτερά για να πετά στα νοητά ύψη και στις διάφορες θεωρίες, από τις οποίες πλουτίζει η ψυχή πλούτο κάλλους θείων γνώσεων. Εάν όμως δεν αγρυπνή ο μοναχός, αλλά και κάθε χριστιανός, από αμέλεια και ακαταστασία, μένει στερημένος θεϊκής παρακλήσεως. Η καρδιά του είναι άδεια και κενή από χαρά, ο δε νους του σκοτισμένος και γεμάτος από βρώμικους λογισμούς. Το ανικανοποίητο αυτό της ψυχής από την Χάρι του Θεού, τον ωθεί στην κατάκρισι, στην αργολογία, στη ραθυμία, στην παρρησία, νομίζοντας ότι έτσι εκτονώνεται, ενώ δυστυχώς δηλητηριάζεται ψυχικά με άδηλα αποτελέσματα» (σ. 293).

Μια κυρία κάποτε μου εξομολογήθηκε ότι αργεί πολύ να την πάρει ο ύπνος το βράδυ και βρισκόταν σε κατάσταση αθυμίας και αμηχανίας. Τότε εγώ της συνέστησα να διαβάξει βιβλία της Εκκλησίας μας, να λέει την ευχή με το κομποσχοινάκι. Μετά από καιρό ήρθε και με ευχαρίστησε, γιατί γέμισε με τη χάρη

του Θεού τις «κενές» βραδινές της ώρες και μάλιστα έκανε μια πολύ ειλικρινή και συνειδητοποιημένη εξομολόγηση.

Οι άνθρωποι σήμερα και ιδίως οι νέοι μας δεν «αγρυπνούν», αλλά ξενυχτούν και νομίζουν ότι ο μεταμεσονύκτιος αυτός διασκορπισμός θα τους προσφέρει ικανοποίηση στο εσωτερικό τους ανικανοποίητο. Οι νέοι μας σήμερα είναι οργισμένοι, τα «σπάνε» όχι μόνο στα νυχτερινά κέντρα, αλλά και στους δρόμους, στα οδοφράγματα και τις πορείες διαμαρτυρίας. Διανυκτερεύουν ως καταληψίες στα σχολεία σαν τα διανυκτερεύοντα φαρμακεία και οι ψυχούλες τους είναι ταραγμένες και άδειες. Ας τα σκεφτόμαστε αυτά τα παιδιά λέγοντας ένα Κύριε ελέησον και κάποτε κάποτε χύνοντας ένα δάκρυ. Δυστυχώς φέτος στην Αθήνα, αλλά και στις άλλες πόλεις θα ζήσουμε ματωμένα Χριστούγεννα. Ο Γέροντας Ιωσήφ με την παρρησία που έχει στο θρόνο του Θεού ας προσευχηθεί γι αυτά τα παιδιά, για τους γονείς τους, για ολόκληρη την ελληνική κοινωνία.

Αν χρωστάμε κάτι σήμερα οι νεοέλληνες στον Γέροντα Ιωσήφ, είναι κυρίως η προσφορά του στην ανανέωση και αναζωπύρωση της παραδόσεως περί Νοεράς καρδιακής προσευχής. Το καλύτερο προσωνύμιο για τον Γέροντα θα ήταν, νομίζω, ο Δάσκαλος της νοεράς προσευχής. Η καλλιέργεια της προσευχής του Ιησοῦ για μας τους αμυήτους φαντάζει κάτι απρόσιτο και απροσπέλαστο. Γι αυτούς, όμως, που έζησαν κοντά στον Γέροντα ήταν αναπόσπαστο μέρος της ζωής τους. Εφάρμοζαν λέγοντας το «Κύριε Ιησοῦ Χριστέ ελέησόν με» το παύλειο: «αδιαλείπτως προσεύχεσθε» (Α Θεσ. ε , 17). Ελεγαν την ευχή παντού και πάντοτε: στο ναό, στο κελλί, στο εργόχειρο, στις συχνές αχθοφορίες τους, παντού. Τηρούσαν με απόλυτη ακρίβεια την επιθυμία του Γέροντά τους. Κάθε αρχή όμως και δύσκολη. Ετσι όπως μας λέει ο Γέροντας Εφραίμ ο Φιλόθειτης στην αρχή δυσκολεύτηκε πολύ: «Στην αρχή είχα πολλές δυσκολίες στην προσευχή. Δεν μπορούσα να προφέρω καθόλου το όνομα του Χριστού. Νόμιζα ότι φρακάριζε το μυαλό μου, ο ενδιάθετος λόγος δεν εκινείτο με τίποτε. Ούτε το “Κύριε” δεν μπορούσα να πω. Προσπαθούσα με όλες μου τις δυνάμεις, αλλά δεν προχωρούσε. “Τι γίνεται τώρα εδώ;” Ο Γέροντας μου έλεγε:-Μη στενοχωριέσαι, βαβούλη μου. Μόνο επίμενε εδώ. Χτύπα και θα σπάση. Είναι ο φλοιός. Αμα σπάση ο φλοιός του παλαιού ανθρώπου, όπως ο σπόρος που είναι μέσα στη γη και αρχίζει να βγάξη φυτό, σπάζει την κρέμα της γης που έχει ξεραθεί, κι έτσι φυτρώνει. Και άμα φυτρώση, θα μεγαλώση, θα ανθίση, θα καρποφορήση. Και τότε θα χαίρεσαι απολαμβάνοντας τους καρπούς του Πνεύματος...και θα σου ανοίγεται η όρεξις για περισσότερη καρποφορία και πνευματική απόλαυσι» (σ. 231).

Ο αρχάριος υποτακτικός δυσκολεύεται. Πέφτει, αλλά σαν το μικρό παιδί τον σηκώνει ο Γέροντας και ξαναπροσπαθεί. Η διακριτική καθοδήγηση του δασκάλου

είναι απαραίτητη. Ο Γέροντας δεν συνήθιζε να λέει πολλά λόγια περί ευχής. Εδινε τις απαραίτητες συμβουλές στην πράξη. Ο Γέροντας δεν ήταν αυτό που λέει ο λαός: “δάσκαλε που δίδασκες και νόμο δεν εκράτεις“. Και δίδασκε και κρατούσε πολύ καλά τον νόμο και εκ πείρας συμβούλευε: « Η στάσις του ήταν “προχώρα και εγώ σε παρακολουθώ”. Και ο λόγος εγίνετο πράξις. Με την ευχή του Γέροντα κοπιάζαμε στην προσευχή. Και ερχόταν φορές να κάνουμε τρεις, τέσσερις, πέντε ώρες Νοερά προσευχή, με σκυμμένο το κεφάλι, και το νου κολλημένο μέσα στο βάθος της πνευματικής καρδιάς. Καμμιά φορά σήκωνα το κεφάλι να πάρω αέρα, αλλά η γλυκύτητα με τραβούσε πάλι μέσα στην καρδιά! Η ψυχή μου είχε γευθή και έλεγε: “Μη ζητάς τίποτε άλλο, αυτό είναι. Αυτός είναι ο πολύτιμος ουράνιος θησαυρός. Απόλαυσέ τον!” Αλήθεια! Πολλές φορές οι προσευχές του Γέροντός μου με βοήθησαν να αποκτήσω πνευματική αίσθησι της θεία Παρουσίας. Αλλά εμείς οι νεώτεροι ήταν αδύνατον να φτάσουμε τις πνευματικές πτήσεις του υψιπέτου Γέροντος Ιωσήφ» (σ. 277, 278).

Ο Γέροντας διαρκώς συμβούλευε: «σιωπή και ευχή». Ετσι ευλογείτο η εργασία, αγιαζόταν το στόμα, η γλώσσα, η καρδιά, ο χώρος, ο χρόνος, όλος ο άνθρωπος. « Ο μοναχός που λέει αδιαλείπτως την ευχούλα, οπλίζεται με τέτοια θεϊκή δύναμη, που καθίσταται απρόσβλητος από τους δαίμονες, αφού αυτή τους καίει και τους μαστιγώνει» (σ. 279). Ο Γέροντας τόνιζε πως η υπακοή φέρνει την προσευχή στον άνθρωπο και όχι η προσευχή την υπακοή. Γι αυτό και ο Γέροντας Εφραίμ ο Φιλοθείτης, νεαρό καλογέρι τότε και ευρισκόμενος εν υπακοή έλεγε: «Γέροντα, μ αὐτήν την ευχή τρέχουν ποτάμι τα δάκρυα από τα μάτια μου και καίει μια φωτιά την καρδιά μου για τον Χριστό» (σ. 170).

Εδώ πρέπει να τονισθεί ότι η Ευχή, δεν έχει ατομοκεντρικό χαρακτήρα, αλλά στο «ελέησόν με» περικλείει όλη την ενιαία ανθρώπινη φύση, όλον τον κόσμο. Η Νοερά προσευχή, όμως, για να καρποφορήσει θα πρέπει να βρει και το κατάλληλο έδαφος. Ο Γέροντας Ιωσήφ ήξερε να διακρίνει ποιά άτομα ήταν καλοδιάθετα και γόνιμο έδαφος για να ευδοκιμήσει η χάρη του Θεού. Ετσι κάποτε, όταν είδε τον πατέρα Ιωαννίκιο -δεν ανήκε στη συνοδεία του- είδε με τους νοερούς οφθαλμούς του ότι ήταν «καλό παιδί» και είπε μέσα του: «Στάσου να μάθουμε τη Νοερά προσευχή σ αυτό το καλογέρι». Και το καλογέρι αυτό άγευστο ως εκείνη τη στιγμή από τα ουράνια αυτά πράγματα, άκουγε με προσοχή και διάθεση υπακοής τα απλά λογάκια του Γέροντα. Πήρε και τη συγκατάθεση από τον πνευματικό του πατρός Ιωαννικίου, τον παπα- Ανανία και άρχισε να του διδάσκει τα της ευχής. « Ετσι όταν ο πατήρ Ιωαννίκιος ήταν στη βάρκα μόνος του, μέσα στην απομόνωσι και την ησυχία της νυκτερινής θαλάσσης, φώναζε ακατάπαυστα την ευχούλα. “Κύριε Ιησοῦ Χριστέ... Κύριε Ιησοῦ Χριστέ...” Σε λίγο η προσευχή άρχιζε να λέγεται άνετα και να του δημιουργή καρδιακή θέρμη, οπότε ο νέος μοναχός επιδόθηκε ολόψυχα σ αὐτήν

την ευλογημένη εργασία. Έτσι αυτό το καλογέρι έμαθε και έλαβε την ευχή από τον Γέροντα Ιωσήφ, διότι ήταν καθαρό. Είχε γίνει ένας από τους πιο καλούς μοναχούς της Σκήτης (της Μικράς Αγίας Αννης) και το όνομά του το θυμούνται όλοι οι παλαιοί πατέρες». (σ. 210). Ο μοναχός αυτός προσβλήθηκε από φυματίωση. Ο Γέροντας του συμπαραστάθηκε πολύ. Με τον αγώνα του, αλλά και με τις προσευχές του Γέροντος Ιωσήφ κέρδισε μια ωραιότατη θέση στην αγκαλιά του Χριστού μας, του οποίου το όνομα με τόση θέρμη πρόφερε... (σ. 210).

Ο Γέροντας Ιωσήφ δεν απολυτοποιούσε την χάρη που δίνει η Νοερά προσευχή. Έδινε μεγάλη σημασία και στην Θεία Λειτουργία, το μυστήριο των μυστηρίων. Αρχικά στη συνοδεία του λειτουργούσαν κάθε Σαββατοκύριακο και μετείχαν της Θείας Μεταλήψεως. Αργότερα, όταν απέκτησε η συνοδεία ιερείς, λειτουργούσαν καθημερινά. Ο Γέροντας αγαπούσε πολύ να μεταλαμβάνει συχνά. « Ήταν από τους λίγους εκείνους Αγιορείτες, οι οποίοι υπεστήριζαν την συχνή θεία κοινωνία» (σ. 378). Αν και ο ίδιος δεν ήταν λειτουργός, όμως αξιωνόταν να βλέπει θαυμαστά πράγματα. «(αναφερόμενος στο Γέροντα Εφραίμ τον Φιλοθείτη, που τότε ήταν διάκονος): «-Κούτσικο, τον είδες αυτόν που ήταν κοντά σου; -Ποιόν Γέροντα; - Όταν εθύμιαζες έξω, σε ακολουθούσε ένας Άγγελος με μια λαμπάδα. Προχωρούσε αυτός και σύ εθύμιαζες. Δεν τον έβλεπες; Ο Γέροντας έβλεπε, αλλά εγώ που να δω!!! Άλλη φορά πάλι που λειτουργούσαμε, ο παπα-Χαράλαμπος ως ιερέυς κι εγώ ως διάκονος, κατά τον καθαγιασμό των τιμίων Δώρων ο Γέροντας μπήκε μέσα στο ιερό βήμα. Και μετά που τελειώσαμε τη θεία Λειτουργία, με ακατανόητα λόγια μας είπε: -Συμμετείχα κι εγώ σ αυτό το ΟΠΟΙΟ κάνατε εκεί μέσα. -Τι; Γέροντα; -Να, αυτό που ιεουργείτε. Εκεί μέσα είσαστε Άγγελοι και όχι κοινοί άνθρωποι. Και μόλις μπήκα κι εγώ μέσα με πήρε κι εμένα αυτή η Χάρης» (σ. 378).

Ο Γέροντας ήταν ο αθόρυβος παρατηρητής των πάντων. Ήταν, θα λέγαμε, ο προπονητής των ιερέων που λειτουργούσαν στο ταπεινό εκκλησάκι της καλύβης του. Πριν την θεία Λειτουργία, είχε προηγηθεί ο προσωπικός κανόνας με ολονύκτιο αγρυπνία, νοερά προσευχή, μετάνοιες, δάκρυα. Είχε καλλιεργηθεί το έδαφος για αυτό κι ο παπα-Εφραίμ ο Κατουνακιώτης έβλεπε ολοζώντανη τη Χάρη: «Συχνά στη θεία Λειτουργία ο παπα- Εφραίμ έβλεπε την θεία Χάρι ολοζώντανη, ψηλαφητή, να γεμίζει όλο το εκκλησάκι. Δια τούτο έλεγε εμπειρικά ότι: “Το Πνεύμα το Άγιον δεν οράται, αλλά η χάρη Του οράται ”» (σ. 177).

Ο Γέροντας Ιωσήφ ήταν, όπως είπαμε στην αρχή, ο Θεολόγος της εμπειρίας και της χάριτος. Όμως με το φτωχό ανθρώπινο λεξιλόγιο δεν μπορούσε να περιγράψει τις εμπειρίες του ακτίστου που βίωνε, να διηγηθεί τα απόρρητα μυστήρια της θεολογίας. Επειδή ο ίδιος βίωνε τέτοιου είδους υπερφυσικές καταστάσεις, μπορούσε ως φωτισμένος από το Άγιο Πνεύμα νηπτικός πατήρ να γράφει: « Ο

αληθής μοναχός, όταν εν τη υπακοή και τη ησυχία καθάρισή τας αισθήσεις και γαληνιάση ο νους, και καθαρισθή η καρδιά του, τότε λαμβάνει χάριν και φωτισμόν γνώσεως και γίνεται όλος φως, όλος νους, όλος διαύγεια, και βρύει θεολογίαν, όπου αν γράφουν τρεις δεν προλαμβάνουν το ρεύμα της Χάριτος, όπου βρύει κυματωδώς και σκορπίζει ειρήνην και άκραν ακινησίαν παθών εις όλον το σώμα. Φλογίζεται η καρδιά από θείαν αγάπην και φωνάζει: “Κράτει, Ιησοῦ μου, τα κύματα της Χάριτός σου, ότι αναλύομαι ωσει κηρός”» (από τις Επιστολές του, σ. 302). Οι ίδιες καταστάσεις που περιγράφει στο πιο πάνω απόσπασμα της επιστολής του χαρακτηρίζουν τον ίδιο: «Πολλές φορές , όταν έβγαινε από την πολύωρη αγρυπνία του με Καρδιακή προσευχή, το πρόσωπό του ήταν αλλοιωμένο και φωτεινό και το Φως εκείνο, μέσα στο οποίο λουζόταν συνεχώς η ψυχή του, κατά καιρούς, περιέλουζε εμφανώς και το σώμα του. Ο Γέροντας ήταν μέτοχος του ακτίστου Φωτός και το έβλεπε ως ο θεόπτης»(σ. 303). Ο Γέροντας είχε ξεπεράσει τα στάδια της καθάρσεως και του φωτισμού και είχε φθάσει στην ανώτατη βαθμίδα, τη θέωση.

Αυτός, λοιπόν, ο αδάμας του πνεύματος, αυτός ο βιαστής της φύσεως, αυτό το καθαρόν δοχείον της χάριτος, δεν έμεινε απρόσβλητος από τις επιθέσεις του αρχεκάκου. Εχουμε ήδη πει για τη συκοφαντία της πλάνης που του είχαν προσάψει. Ως ησυχαστής είχε ένα αυστηρό πρόγραμμα και προσπαθούσε να το τηρεί με απόλυτη ακρίβεια. Αν και ενημέρωνε πότε δέχεται, εν τούτοις ορισμένοι σκανδαλίζονταν και άρχισαν να διαδίδουν την κατηγορία ότι ήταν πλανεμένος. Ο Γέροντας έβλεπε ότι πίσω απ' όλα αυτά ήταν ο διάβολος, γι αυτό και τους αντιμετώπιζε με πατρική αγάπη: « Ήταν δε πολύ προσεκτικός , σ αυτούς που σκανδαλίζονταν να μην τους κατακρίνη, γι αυτό και έλεγε: “ Ας λένε εναντίον μου, τέτοια μάτια έχουν, έτσι βλέπουν. Δεν φταίνε οι άνθρωποι, τα μάτια τους δεν βλέπουν σωστά”» (σ. 199). Ακόμα και την ψυχή του Μεγάλου Βασιλείου άγγιξε ο πόνος που προξενεί η συκοφαντία και η λύπη που προξενεί η συκοφαντία άγγιξε την καθαρή ψυχή του. Ελεγε, λοιπόν, σε κάποιο φίλο του: Πρέπει όλα να τα σκεπάζουμε, όλα να τα υπομένουμε και να αφήνουμε την δικαίωση του εαυτού μας στον Κύριο, ο οποίος δεν θα μας παραβλέψει, διότι “ Ο συκοφαντών πένητα παροξύνει τον ποιήσαντα αυτόν”» (Παρ. ιδ , 31• Ε.Π.Ε. 3, 192-194, §1).

Βέβαια, πίσω από όλα αυτά κρυβόταν στην πραγματικότητα το ύπουλο πάθος του φθόνου, όπως παραδέχθηκαν εναπομείναντες παλαιοί πατέρες . Ακόμα και ο πατήρ Παΐσιος είχε πέσει θύμα αυτών των καλοθελητάδων και δεν τον συνάντησε, αν και το ήθελε πολύ. Αργότερα, όταν κατάλαβε τι είχε συμβεί -διαβάζοντας το βιβλίο “ Εκφρασις μοναχικής εμπειρίας” μονολογούσε: «Τι έχασα, τι έχασα!». Μέχρι και Μητροπολίτης έφθασε σε σημείο να υιοθετήσει κατηγορίες ηθικής φύσεως εναντίον του Γέροντος. (σ. 105).

Η μεγαλύτερη δοκιμασία για την οποία ο Γέροντας πόνεσε πολύ ήταν όταν οι πατέρες της Σκήτης της Μικράς Αγίας Αννης αποφάσισαν να τον διώξουν υιοθετώντας τις παραπάνω κατηγορίες περί πλάνης. Ο Γέροντας κατέφυγε που αλλού, στην γλυκιά του μανούλα, την Παναγία.

Πηγή: poimantiko.blogspot.gr